

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת ויחי

והיו שרצו לדון כיצד הותר הדבר, לעכב את שאר הנוסעים בצומת שהי' להם רמזור ירוק, ולעצור את התנועה שלהם, בכדי לאפשר למרן שליט"א לחצות את הצומת ברמזור אדום, והרי קיי"ל דאין מכבדין בדרכים, - וא"כ יש לדון האם נכון וכשר הדבר.

- ב -

והנה המהרש"א הנ"ל תירץ את מה שהקשה, מדוע המצרים כיבדו את השבטים שילכו לפנייהם בראש השיירה, והרי אין מכבדין בדרכים, - די"ל עי"פ דברי התוס' בברכות (שם, בד"ה אין מכבדין), דהא דאין מכבדין בדרכים, זהו רק בשניים שפגעו זה בזה בדרך במקרה, - אבל אם מתחילה נועדו ללכת יחדיו, כן מכבדין את הגדול ללכת בראש, - ועפ"יז י"ל דלכן המצרים כיבדו את השבטים ללכת בראש, כיון שמתחילה נועדו ללכת יחדיו וכל הליכתם הייתה בשיירה אחת.

אמנם אכתי צ"ב במעשה עם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הנ"ל, דהתם הרי שאר הנוסעים בכביש לא היו בשיירה אחת עם מרן שליט"א, ולא נסעו כלל לאותו מקום, אלא נפגשו בדרכם בצומת בדרך מקרה, ובכה"ג קיי"ל דאין מכבדין בדרכים, וא"כ לכא"ו צ"ב כיצד הותר הדבר, לעכב את שאר הנוסעים בדרכם.

- ג -

והנה יעוי' במאירי (שבת נא:): שכתב וז"ל, 'ולי נראה, שאע"פ ששתם בני"א אי"צ לכבד זה את זה בדרכים, אין הטעם אלא מפני שא"כ רחי כל אדם צריך להתעכב בכל רגע, - אבל כל ששני בני"א הולכים, ומעלת היחיד מפורסמת על חבירו, אין ספק שצריך להניח לו מקום לילך ראשון' עכ"ל, - ובשו"ת 'שבט הלוי' (ח"יב סו"ס קיג) ציין לדברי המאירי הנ"ל.

ומעתה לפי"ז י"ל, שלגבי יחידים מפורסמים כמו גדולי הדור, אזי צריך לכבדם גם בדרכים, ולהקדימם לילך בתחילה גם בכה"ג שפגעו זה בזה בדרך מקרה ולא הלכו יחד בשיירה אחת, - ובזה יש לבאר את המעשה עם מרן שליט"א, שלגביו יש חובת כיבוד גם בדרכים להקדימו לילך בתחילה.

ולפי"ז מי שנוסע ברכבו בדרך, ורואה שמאחוריו נוסע אדם גדול יחיד מפורסם, אזי לפי דברי המאירי, לכא"ו הוא יצטרך לעצור בצד הדרך, בכדי לתת לאותו גדול לעוקפו ולהקדימו בדרך, - [ואמנם לגבי הדרכים שבזמננו יש לפלפל בזה עוד, אך אכמ"ל], - וע"ע במש"כ בספר 'חשוקי חמד' (ברכות עמ' רפה).

ויעל יוסף לקבר את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים: וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפס וצאנם ויקרם עזבו בארץ גשן: ... וישאו אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה המכפלה אשר קנה אברהם את השדה לאחזת קבר מאת עפרן החתי על פני ממרא: וישב יוסף מצרמה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אחרי קברו את אביו: (ג, ז-יד).

הנה הגמ' בסוטה (יג.) הקשתה, מה הביאור במה שמבואר בפסוקים הנ"ל, שבהליכתם בתחילה בדרך 'הלוך' לקבור את יעקב, המצרים קדמו לשבטים, וכדכתיב ויעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים, ורק אח"כ כתיב וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו.

ואילו בדרך 'חזור' בדרכם חזרה לארץ מצרים, מבואר בפסוקים שהשבטים קדמו למצרים, וכדכתיב וישב יוסף מצרמה הוא ואחיו, ורק אח"כ כתיב וכל העלים אתו לקבר את אביו, - וצ"ב מדוע בתחילה סדר הליכתם הי' כך, ולבסוף הסדר הי' כך.

והירצה הגמ', שבתחילה המצרים לא הכירו בכבודם של ישראל, ולכן בדרך 'הלוך' לא נהגו בהם כבוד, - אך לאחר שראו את כל הכבוד שעשו מלכי כנען ליעקב אבינו, שתלו את כתריהם בארונו של יעקב, ונודע להם שכל המשפחה של יעקב אבינו הינה משפחה חשובה ומכובדת מאוד, וכל השבטים חשובים ומכובדים, אזי הם התחילו לנהוג בהם כבוד בדרך 'חזור', ולכן הם כיבדו את השבטים ללכת בראש השיירה, - (ודברי הגמ' הנ"ל, הובאו ג"כ ברש"י כאן).

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה המהרש"א (שם) הקשה, מדוע המצרים כיבדו את השבטים ביחזורי שילכו בראש השיירה, והרי קיי"ל בברכות (מו:): שאין מכבדין בדרכים, והיינו שבהולכי דרכים אין להם לכבד את הגדול שבהם, ולומר לו לך לפנינו, - וא"כ צ"ב מדוע המצרים כיבדו את השבטים שילכו לפנייהם בראש השיירה, והרי אין מכבדין בדרכים.

והנה כידוע שרשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א נסע בחג הסוכות האחרון לירושלים, להשתתף בכנסים הגדולים שנערכו ב'נוה יעקב' וב'גבעת שאול', - וכידוע מרן שליט"א נסע בליווי משטרת, ופינו לו את דרכו בכדי שיוכל לנסוע מהר, - וגם כאשר הגיעו לצומת עם רמזור אדום, עצרו את התנועה והתירו למרן שליט"א לחצות את הצומת ברמזור אדום.

ונתיישבתי בדעתי כי מכיון שמחר הם פותחים את החנות שלהם, וכסף לתת להם למטרה זו אין לי, חייב אני לכל הפחות לעזור להם בעיצה, ויש בזה מצוה רבה, - ואם כן מי יאמר שהמצוה הזו מוטלת רק עלי, גם עליכם מוטלת המצוה הזו, ואתם קיימתם אותה בזה שחכייתם לי ועיי' כך יכולתי לסייע להם בעיצה!

והנה מבואר בדברי החזו"א הנ"ל, שאע"פ שכל הממתינים לבואו של החזו"א לשמחת ה'תנאים', לא ידעו כלל מהמצוקה של בני הזוג הנ"ל, ובעצם לא היו חייבים לסייע להם, כיון שלא ידעו מהם כלל, - אך מ"מ החזו"א הי' רשאי לעכב אותם, מחמת הטענה שגם עליהם מוטלת מצות חסד, וכל הממתינים מקיימים את המצות חסד ע"י שימיתנו ויאפשרו לחזו"א לעזור לבני הזוג הנ"ל!

ומעתה לפי דברי החזו"א הנ"ל, יש ליישב גם את המעשה עם מרן שליט"א, שמעתה י"ל שהנה מרן שליט"א הוזמן להשתתף בכנסים הנ"ל, בכדי להרבות בכבוד התורה ובכבוד שמים ולחזק את עיקרי הדת, ואילו מרן שליט"א הי' נאלץ להתעכב בדרכו בפקקי התנועה שבדרכים, הדבר לא הי' אפשרי למרן שליט"א להגיע לכנסים הנ"ל בצורה כזו.

ומעתה י"ל, שכיון שבעצם כל כלל ישראל מחוייבים להרבות בכבוד התורה ובכבוד שמים ולחזק את עיקרי הדת, ורק מ"מ אין בכוחו של כל אחד ואחד לעשות זאת בעצמו, - לכן י"ל דכל אחד ואחד מחוייב לאפשר לגדולי הדור לעשות זאת במקומו, גם אם מחמת כך הוא יצטרך להתעכב בדרכו זמן מה, וכדברי החזו"א הנ"ל, מי יאמר שהמצוה הזו מוטלת רק עלי, גם עליכם מוטלת המצוה הזו, ואתם קיימתם אותה בזה שחכייתם לי!

ולכן י"ל דאע"פ דיש מקום גדול לומר, שמשום כבוד התורה גרידא לא היו רשאים לעכב את שאר הנוסעים בצומת, כיון שהם לא ידעו כלל שמרן שליט"א נמצא לידם, והם לא התחייבו כלל לכבדו אז וכנ"ל, - אך מ"מ היו רשאים וצריכים להקדים את מרן שליט"א ואע"פ שעיכבו את שאר הנוסעים, משום המצוה להרבות בכבוד שמים ובכבוד התורה ולחזק את עיקרי הדת, שבמצוה הזו כולם חייבים.

ואע"פ שהנוסעים לא ידעו אז כלל, שהעיכוב שלהם נגרם בשביל המצוה להרבות בכבוד שמים וכו', מ"מ לא אכפת לן בזה, וכדברי החזו"א הנ"ל, שכל הממתינים לבואו ג"כ חייבים במצות חסד, ואע"פ שהם לא ידעו כלל מבני הזוג הנ"ל, ודו"ק.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

אמנם אכתי צ"ב במעשה עם מרן שליט"א, - דהנה יש לחקור, לדברי המאירי שיש חובת כיבוד בדרכים ליחיד מפורסם, האם הגדר בזה הוא, שיש לקטן 'חובת כיבוד' לכבד את הגדול, - או"ד שהגדר בזה הוא, שיש לגדול 'זכות קדימה' לפני הקטן, ולכן הקטן חייב לכבדו.

והנפ"מ בזה תהי', בכה"ג שהקטן והגדול נפגשו בדרכם, וכל אחד נמצא בתוך רכבו, והקטן לא רואה שברכב שלידו נמצא גדול הדור, - שמעתה אי נימא שלגדול יש 'זכות קדימה' לפני הקטן, אזי יהי' מותר לגדול להקדים את הקטן ולעכבו בדרך גם בעל כרחו של הקטן, כיון שלגדול יש 'זכות קדימה בעצם לפני הקטן, ואין שום נפ"מ אם הקטן יודע שהגדול נמצא לידו, או שאינו יודע.

אך אי נימא שלגדול אין זכות קדימה בעצם לפני הקטן, אלא זהו רק 'חובת כיבוד' שמוטלת על הקטן, שהוא מחוייב לכבד את הגדול ולהקדימו בדרך, - א"כ לכאוי י"ל, שבכה"ג שהקטן אינו יודע כלל שהגדול נמצא לידו, אזי לא חל עליו חובת כיבוד כלל, וא"כ בכה"ג הגדול לא יהי' רשאי להקדים את הקטן ולעכבו בדרך בעל כרחו של הקטן, - כיון שהקטן אכתי לא התחייב לכבד את הגדול, כל זמן שאינו יודע שהגדול נמצא לידו, ולגדול הרי אין זכות קדימה בעצם, ודו"ק.

והנה שאלתי כמה ת"ח גדולים בעניני החקירה הנ"ל, והשיבו שיש מקום גדול לומר, שאין לגדול זכות קדימה בעצם לפני הקטן, אלא זהו רק חובת כיבוד שמוטלת על הקטן לכבד את הגדול וכנ"ל.

ומעתה לצד זה שוב צ"ב במעשה עם מרן שליט"א, כיון דהתם שאר הנוסעים בצומת לא ידעו שעצרו את התנועה מחמת כבודו של מרן שליט"א, והם לא ידעו כלל שמרן שליט"א נוסע לידם, וא"כ הם לא התחייבו כלל בחובת הכיבוד להקדימו בדרך, - וא"כ שוב צ"ב כיצד הותר הדבר, לעכב את שאר הנוסעים בדרכם בעל כרחם.

והנה בספר 'מעשה איש' (ח"א עמי קצט) הובא מעשה על החזו"א זצ"ל, שפעם אחת הזמיניו לשמחת אירוסין, והחזו"א אמר שכיון שזמנו מוגבל, הוא מבקש מהם שיבואו לקרוא לו ממש כשהכל כבר יהי' מוכן ומזומן.

וכך עשו, וכאשר באו אל החזו"א, מצאוהו שיושבים בחדרו איש ואשה והם מקריאים לפניו רשימה של סחורות, ועל כל אחת מהן הם שואלים מה טוב יותר ומה טוב פחות, ובאיזה מקום זול יותר לקנות את הסחורה, ועוד שאלות דומות... כך המתינו השניים במשך שעה ורבע ליד הדלת, כשהחזו"א רואה אותם שהם מחכים לו.

לבסוף כשסיימו לשאול כל מה שהיה להם, ליווה אותם החזו"א בצאתם וברחלם, מייד לאחר שיצאו חבש החזו"א את כובעו והחל ללכת עימם ליתנאים, בדרך פנה אליהם ואמר להם: בוודאי תמהים אתם, שהנה אמרתי שברצוני לבוא לאירוסין, ובוודאי יושבים שם וממתינים לי שבאבו, ומה זה שישבתי זמן רב עם בני הזוג הזה?

אבל הסיבה היא, שהם ניצולי שואה ועברו עליהם צרות ותלאות רבות, הם הגיעו ארצה שבורים ומדוכאים, ואין להם גם פרנסה, יעצתי להם לאיפוא לפתוח חנות, והנה עתה באו להתייעץ עמי כיצד לנהל את המסחר, מה לקנות ומה לא.

ניתן לתרם להוצאות הפצת העלון, דרך עמדת 'נדרים פלוס' - (לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלוש למשבצת המצויינת: 'עלון מים זכים') - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון בחייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)